

Achtergrondinformatie t.b.v. het gesprek directie VNG en directie RIVM op 1 oktober 2020

Context

Aan het gesprek nemen deel: [5.1.2e], [5.1.2e]
 Gemeenten (sinds 01-04-2020) en [5.1.2e], [5.1.2e] (sinds 15-10-2019), [5.1.2e], [5.1.2e] en [5.1.2e].

Er is geen formele agenda. Het gesprek heeft primair als doel om kennis te maken, elkaars rol en positie te verduidelijken en te bezien of er t.a.v. kennis, data en digitalisering een gemeenschappelijke agenda tot stand kan komen. Uiteraard zijn inhoudelijke leefomgevingsvraagstukken en de COVID-19 crisis illustratief voor noodzaak en urgentie van versterking van kennis en data-gedreven werken en van gezamenlijk leren.

Het gesprek vindt plaats tegen de achtergrond van de financiële zorgen voor gemeenten (achterblijvende inkomsten en stijgende uitgaven voor o.a. jeugdhulp en Wmo, de Corona-crisis, implementatie Ow, klimaatakkoord en verschillende transitie in de leefomgeving) en de kabinetsformatie. Zie ook het interview met [5.1.2e] in Binnenlands Bestuur van 25 september jl. . Daarin schetst hij de fragiliteit van de interbestuurlijke verhoudingen. De nieuwe VNG strategie gaat uit van structurele verruiming van het Gemeentefonds, borging van de autonome rol van gemeenten (in een Wet op de decentrale overheden en een sterkere rol van BZK gericht op kwaliteit van borging van gedecentraliseerde bevoegdheden). Pas als hieraan is voldaan kunnen over woningbouw, energietransitie en klimaatakkoord afspraken worden beklonken. Uitvoering is het vierde onderdeel van de strategie.

Toelichting op inhoudelijke bespreekpunten

1. Het is urgent om stappen te zetten op weg naar een kennisinfrastructuur voor alle overheden. Cruciaal element daarin is het tot stand brengen van een **'regionale schakelfunctie'**: een zichtbaar en nabij netwerk in de regio dat hulp biedt bij vraagarticulatie, versnelling van kennis delen en van aanpak van integrale vraagstukken, zorgt voor kruisbestuiving van lokale/regionale en landelijke kennis en data. Het inrichten van een landelijk netwerk van regionale schakelfuncties voor de maatschappelijke opgaven is gewenst om de effectiviteit en efficiency te vergroten, door bijvoorbeeld het in beeld brengen van kennisleemten, bundeling van vragen, opschaling tot nationale kennis agenda, uitwisseling van best practices, ondersteuning in leerprocessen. De vereiste functionaliteit van netwerken wordt niet in één stap bereikt en de borging ervan vergt permanent aandacht.

Op 25 juni jl. is op het (digitale) VNG/VSO congres een rapport (van AEF) over deze regionale schakelfunctie aangeboden aan [5.1.2e], [5.1.2e] ([5.1.2e] Financiën en Regio's van BZK) en [5.1.2e]. Daarop moet een concreet vervolg komen. Dit wordt m.n. door VNG, IPO, BZK, IenW en RIVM (vanuit onze rol in het Veluweberaad) voorbereid. RIVM schreef de nota stevig sturen op regionaal schakelen. Voorstel is om in verschillende regio's netwerken die de aanpak van specifieke integrale vraagstukken ondersteunen te formaliseren en te optimaliseren.

- Zuid-Holland kiest voor een integrale aanpak van chemische stoffen, afval en circulaire economie.
- Utrecht zet in op gezond stedelijk leven (inclusief een kennis en data hub Gezond Stedelijk Leven). Met Noord-Brabant wordt de ondersteuning van de aanpak van het maatschappelijke vraagstuk van intensieve landbouw en gezondheid (o.a. voortbouwend op een regio deal) verkend.

- Een kwartiermaker verkent de mogelijkheden van een (regionale) schakelfunctie voor circulaire economie
- BZK overweegt het totstandkomen van een omgevingsvisie in een (of meer) van de landsdelen (in samenhang met NOVI en Ow) via een regionale schakelfunctie te ondersteunen.
- VWS is geïnteresseerd in een regionale schakelfunctie in het verlengde van zorgbeelden en regiospiegels in Utrecht en Friesland (een combi van een centraal vastgestelde maatschappelijke opgave en door de regio benoemde en ingerichte maatschappelijke doelstellingen).

Met Platform31 zijn we in gesprek om deze regionale schakelfunctie te ondersteunen. Dit traject kan een belangrijke vliegwielfunctie hebben.

Het is belangrijk om voor de verkiezingen hiermee van start te zijn en van de hiervoor benodigde financiële middelen verzekerd te zijn en hierin samen op te trekken.

Onderdeel van de kennis- en datahub Gezond Stedelijk Leven is het samen met VNG en IPO een BZK/RVO meedingen in de voorselectie voor de European Digital Innovation Hub (EDIH).

2. Parallel aan de start met de regionale schakelfunctie vinden interbestuurlijk gesprekken plaats over herziening van bestuurlijke afspraken over verschillende thema's in het fysieke domein en de organisatie van de daarvoor benodigde kennis. VNG participeert actief in dat interbestuurlijk overleg. Vanuit het Veluweberaad wordt ondersteuning (ook via RIVM) geboden. Nieuwe interbestuurlijke afspraken (incl. over organisatie van kennis) worden gemaakt voor:
 - a. Bodem en ondergrond (via Veluweberaad is 5.1.2e 5.1.2e) betrokken.
 - b. VTH-stelsel (tegen de achtergrond van de Commissie van Aartsen)
 - c. Omgevingsveiligheid (recent is een concept verkenning door bureau OverMorgen opgeleverd)

Het is belangrijk deze nieuwe afspraken (net als de regionale schakelfunctie) op robuuste interbestuurlijke leest te schoeien en hierin samen op te trekken.

3. Organisatie van kennis; Inzet bij kabinetsformatie.

De Studiegroep interbestuurlijke en financiële verhoudingen (olv 5.1.2e) bracht in september 2020 zijn rapport uit. Hierin wordt werken als één overheid bepleit en een concrete aanbeveling gedaan: gebundelde en (regionale) kennisdeling en een centrum voor decentrale kennis: *'Op sommige ingewikkelde beleidsterreinen zien we dat gemeenten vaak genoodzaakt zijn ieder voor zich het wiel opnieuw uit te vinden of aanlopen tegen de grenzen van hun capaciteit. Veel partijen herkennen de behoefte aan meer samenhangende en gedeelde lokale en regionale kennis, maar initiatieven tot een duurzame kennisinfrastructuur komen maar moeizaam van de grond. Wij stellen voor om afspraken te maken over het ontsluiten en delen van kennis en data voor lokale en regionale verkenningen. We bevelen aan om hiervoor een Centrum voor Decentrale Kennis in te richten. Dit instituut kan gerichte ondersteuning bieden bij de uitvoering van beleid omdat het kennis, expertise en praktijkvoorbeelden bundelt. Ook achten we het raadzaam om meer in te zetten op standaardisatie (gezamenlijke uitvoeringsafspraken, aanbestedingen ICT-standaarden), zowel in het fysiek als in het sociaal domein.'*

Expliciete position papers van VNG en IPO over organisatie van kennis zijn welkom. De ROB zal ook van zich doen spreken.

Het is belangrijk een gemeenschappelijke richting aan te houden en elkaar te versterken.

RIVM bracht de brochure 'Structureel investeren in kennis' uit. Deze kan op 1-10 worden overhandigd. Meer geld is nodig om de kennisbasis van RIVM te versterken en voldoende ruimte te hebben om structureel te kunnen participeren in de regionale schakelfunctie als onderdeel van de op te zetten nieuwe kennisinfrastructuur en gemeenten met onze kennis en kunde te ondersteunen.